

AZERBAJYCAN BİLGİ NOTU

EKİM
2022

GÜNCEL VERİLER

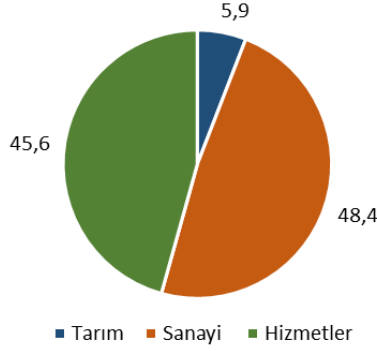
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2020	2021	2022 (tahmini)
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	42,7	54,6	70,1
Büyüme	%	-4,2	5,6	3,7
Nüfus	Milyon Kişi	10,1	10,1	10,2
Kişi Başı Gelir	USD	4.240	5.397	6.842
Enflasyon	%	2,8	6,7	12,2
İşsizlik Oranı	%	7,2	6,0	5,9
Cari Denge / GSYH	%	-0,5	15,2	31,7
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-6,7	4,1	17,1
İhracat	Milyar USD	13,7	22,2	32,2*
İthalat	Milyar USD	10,7	11,7	11,5*

Kaynak: IMF KEG Ekim 22, Trademap (2022 Ticaret verileri yıllıklandırılmıştır), Azerbaycan İstatistik Ofisi

1. AZERBAJYAN EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Sektörlerin GSYH Payları (%)

Kaynak: Azerbaycan İstatistik Ofisi , 2021

1990'ların başında piyasa ekonomisine geçiş başlayan Azerbaycan'da çoğu malın fiyatı serbesleştirilmiş ve bazı devlete ait işletmeler özelleştirilmiştir. Ancak, arazi özelleştirilmesi yavaş ilerlemiştir. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nden ayrıldıktan sonra Dağlık Karabağ bölgesindeki sıcak gelişmeler ile ilk yıllarında savaşıyan ülke ekonomisi 1996 yılına kadar küçülmüştür. 20. yüzyılın ikinci yarısında tarım önemli ölçüde iyileşmeye başlamış ve milenyumla birlikte küresel ekonomik büyüme hızlanmıştır. Böylece, petrol ve doğal gaz üreticisi olan Azerbaycan'ın 2000-2008 döneminde %15 genişlemesinde etkili olmuştur.

Azerbaycan'da uygun iklim koşulları zengin ürün çeşidinin yetiştirilmesine imkan sağlamaktadır. Bağımsızlığının ilk yıllarında makina-ekipman yetersizliğinden dolayı tarım sektörünün potansiyelinden tam olarak faydalanamamış olsa da son yıllarda sektörün önemi anlaşılmış ve devlet tarafından çeşitli projeler uygulanmaya başlamıştır. Son verilere göre, tarım sektörü ekonominin %5,9'unu oluşturmaktadır.

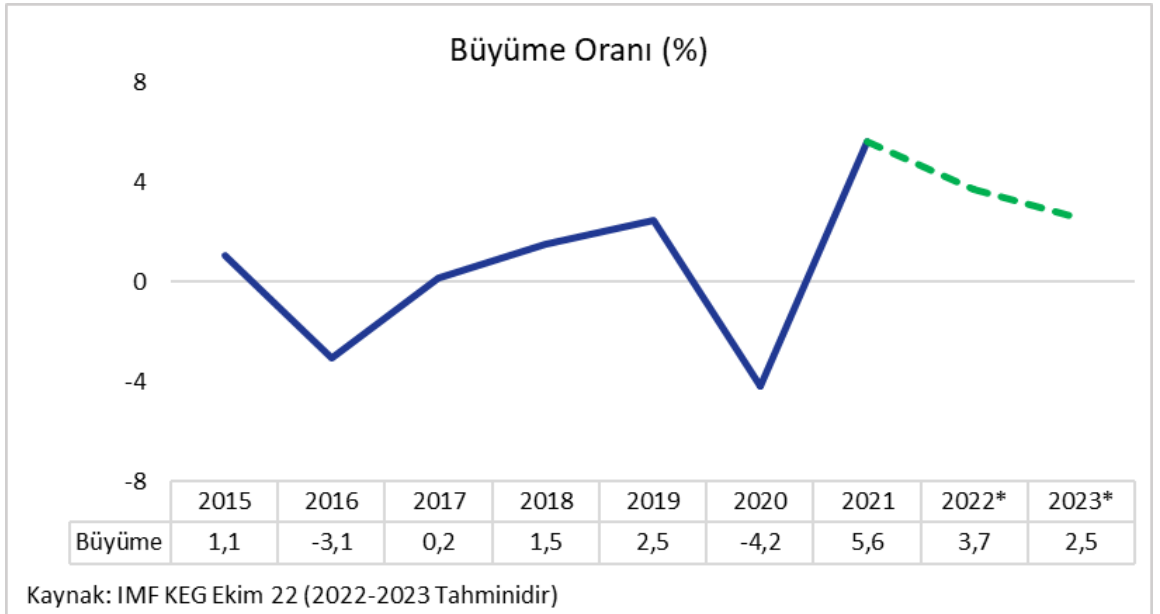
Ülkede dünya rezervinin yüzde 0,6'sına tekabül eden 7 milyar varil petrol rezervi ve 2,5 trilyon metreküp doğalgaz rezervi bulunmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) hesaplamalarına göre ülkenin petrol rezervi 17,5 milyar varildir. Ancak, verinin hesaplanmasında kullanılan sınıflandırmalar Sovyet sistemine göre olduğundan SOCAR verileri daha fazladır. Ülkede petrol üretimi SOCAR tarafından üstlenilmekte ve ülkenin petrol üretiminin yaklaşık %20'sini bahsedilen şirket karşılamaktadır. Önemli enerji sektörü ihracatçısı olan Azerbaycan'da sanayi sektörünün temelini kimya, petro-kimya ve makina imalat sanayi oluşturmakta ve sektör GSYH'nin %48,4'ünü oluşturmaktadır.

2. BÜYÜME

2008 Küresel Finansal Kriz döneminde küresel ekonomik büyüme yavaşlamış, Azerbaycan, 1995'ten sonra ilk kez 2011 yılında daralmıştır. Petrol fiyatlarının yüksek seyrettiği dönemde hızla büyüyen Azerbaycan ekonomisi 2014 yılının yarısından itibaren görülmeye başlanan fiyat düşüşlerinden en çok etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Ülke 2015 yılında %1,1 genişlese de 2016 yılında %3,1 daralmıştır.

2018 yılında istikrarlı petrol üretimi ve iç talepte ılımlı artışın yaşanması, büyümeyi destekleyerek ekonominin %1,5 genişlemesini sağlamıştır. 2020 yılında hidrokarbon fiyatlarındaki düşüş, salgın etkisiyle sektörlerin kapalı kalması, küresel ekonomideki daralma ülke ekonomisinin %4,2 küçülmesine neden olurken, bir yandan bu dönemde uygulanan mali yardım ekonominin daha yüksek oranda daralmasını engellemiştir. 2021 yılında ise, hidrokarbon GSYH'sı OPEC+ kısıtlamalarının gevşetilmesi, gaz ihracatında artış yaşanması ve hidrokarbon fiyatlarının toparlanmaya başlamasıyla %1,8 artmıştır. Buna ek olarak, hidrokarbon dışı GSYH ise, sosyal kısıtlamaların hafifletilmesine yanıt olarak sektörlerdeki hızlanan faaliyetlerle (özellikle inşaat sektörü) birlikte %7,2 artmıştır. Böylece, küresel ekonomideki toparlanmanın da katkısıyla yıl genelinde ülke %5,6 büyüme kaydetmiştir.

2021'deki ekonomik toparlanma, enerji dışı sektörlerdeki güçlü aktivitenin etkisiyle 2022'nin ilk yarısında da devam etmiştir. İç talebin canlanması büyümeyi desteklerken, yüksek küresel enerji fiyatları dış ve mali hesapları desteklemiştir. Böylelikle 2022 yılının birinci çeyreğinde Azerbaycan %6,8 genişlemiştir. Petrol fiyatlarına ilişkin olumlu görünümün yılın geri kalanında devam etmesi, finansman maliyetlerini düşürmesi ve dış borçlanmayı sınırlandırması beklenmektedir. Nisan 22'de %2,8 olarak öngörülen büyüme oranı, Azerbaycan'ın Ukrayna savaşı karşısında sınırlı ölçüde etkilenmesinden ve yılın ilk yarısında petrol dışı büyümenin güçlü kalmasından ötürü tahminini %3,7'ye yükseltmiştir.

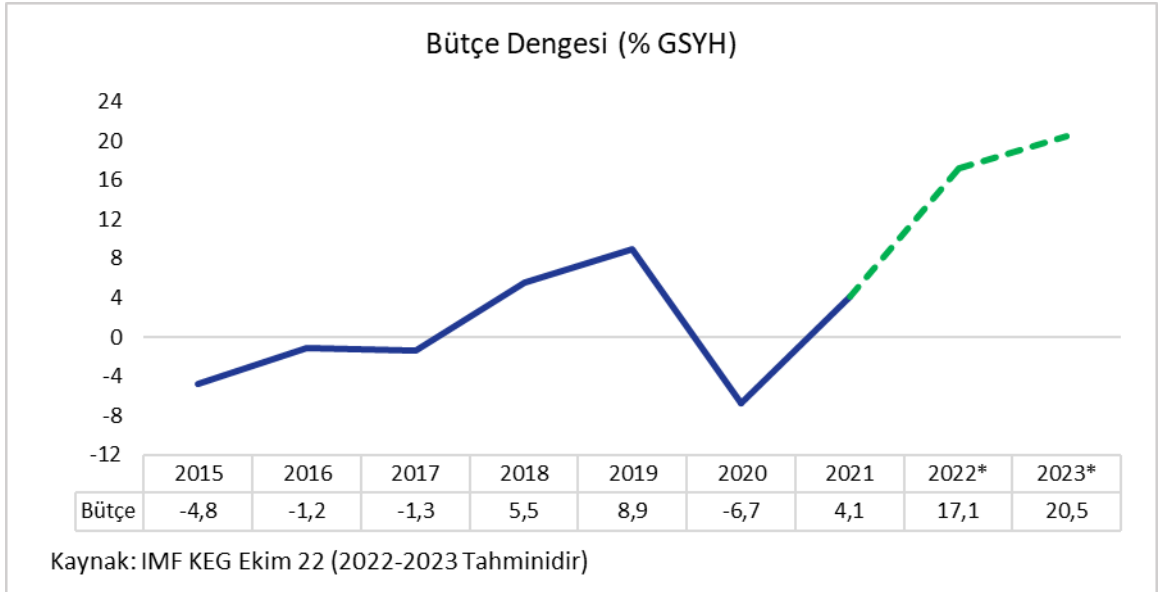

3. BÜTÇE DENGESİ

Azerbaycan kamu maliyesi 2018 yılına kadar GSYH cinsinden açık vermiştir. 2017 yılında %1,3 açık veren bütçe 2018 yılında artan hükümet harcamalarına rağmen; güçlü petrol fiyatları ve gelir yönetimindeki iyileştirmeler sayesinde mali pozisyon toparlanmaya başlamış ve bu yılda %5,5 bütçe fazlası vermiştir. Mali ortam 2019 yılında da toparlanmaya devam etmiş ve GSYH'nin %9'u kadar fazla vermiştir.

2020 yılında, salgın kaynaklı sağlık harcamalarının olması, işsizlik maaşlarının ödenmesi ve sektörden bazı vergi alımlarının ertelenmesi bütçenin %6,7 açık vermesine neden olmuştur. 2021 yılında ise, salgın kaynaklı artan bütçe harcamaları, harcamaların yeniden tahsisi ile finanse edilmiş ve mali denge GSYH'nin %10'u kadar iyileşerek %4,1 fazla verdi. Ayrıca yine bu yılda, SOFAZ petrol gelirleri %60 üzerinde artmış, genel hükümet ve devlet garantili borç GSYH'nin %54'ünden %41,8'ine gerilemiştir.

2022 yılında asgari ücrete ve emekli maaşlarına %20 civarında, sosyal yardımlara ise %35 artış uygulanmıştır. Aynı zamanda, un üreticilerine verilen sübvansiyonlar uzatılmış, buğday, buğday unu ve ekmeğin KDV muafiyeti ise 1 Ocak 2024'e kadar uzatılmıştır. Bu durum her ne kadar bütçeyi baskılasa da öte yandan petrol fiyatlarının varil başına 108,5 olmasına dayanan tahmine göre ise bütçenin bu yıl içerisinde önemli oranda (%17,1) fazla vermesi beklenmektedir. 2022 yılının Ocak-Nisan döneminde devlet bütçe gelirleri yüksek enerji fiyatları sayesinde %30 artmıştır.

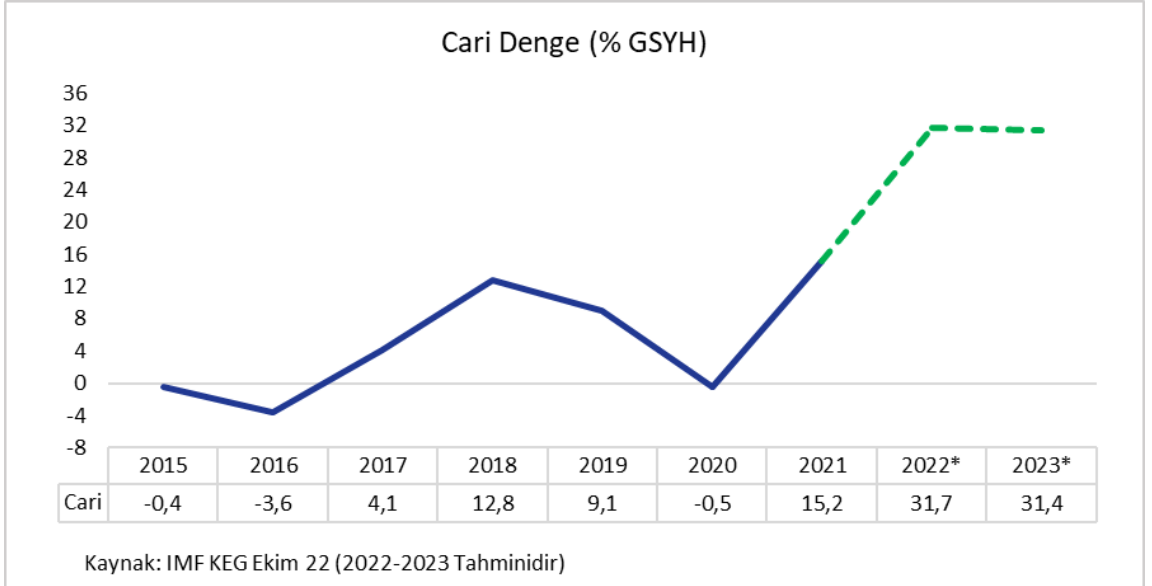
4. CARİ DENGE

Azerbaycan cari dengesi, 2014 yılında 29 milyar USD petrol gelirinin öncülüğünde GSYH cinsinden %13,9 fazla vermiştir. Petrol gelirlerinin takip eden iki yılda 15 milyar USD seviyesinin altında gerçekleşmesiyle cari açık veren ülke, 2017 ihracattaki artışın etkisiyle yeniden fazla vermiştir (%4,1)

2018 yılında 20 milyar USD seviyesine kadar yükselen petrol gelirleri ve azalan net hizmet ihracatı ile %12,8 fazla verilmiştir. 2019 yılında ticaret gerginliklerinin etkisiyle petrol gelirleri 18 milyar USD'ye düşmüş cari fazla ise GSYH cinsinden %9,1'e gerilemiştir.

Salgın ile petrol fiyatlarının keskin düşüşü, Azerbaycan'da petrol gelirlerinin 2020 yılında %40'a yakın azalışla 8,5 milyar USD seviyesine gerilemesine neden olmuştur. 2020 yıl genelinde GSYH cinsinden cari açık %0,5 olarak gerçekleşmiştir. 2021'de ise birincil gelir ve hizmetler dengesindeki açığa karşın 10,5 milyar USD dış ticaret fazlası verilmesi, cari fazlanın 8 milyar USD civarında, GSYH cinsinden ise %15,2 olarak gerçekleşmesini sağlamıştır.

2022 yılının Ocak-Haziran döneminde 10,3 milyar USD cari fazla verilmiştir. Böylece geçen yıl genelinde gerçekleşen cari fazlaya yılın yarısında ulaşılmıştır. Yılın geri kalanında da benzer performans göstereceği öngörülen cari hesabın yıl genelinde GSYH cinsinden %31,7 fazla vereceği tahmin edilmektedir.

5. SWOT ANALİZİ (FITÇH)

Güçlü Yönleri:

- Hazar denizinde önemli gaz potansiyeli bulunmaktadır.
- Azerbaycan Devlet Petrol Fonu (SOFAZ) varlıkları 43,2 milyar USD (GSYH'nin %90'ı) seviyesinde seyretmekte olup Azerbaycan'ın sıkıntılı bankacılık sektörünü desteklemeye yeterlidir.
- Şah Deniz 2 gaz sahası halihazırda faaliyete geçmesi gaz ihracatını ve döviz girişlerini artıracaktır.

Zayıf Yönleri:

- Ekonomisi, küresel çapta petrole (GSYH'nin %40'ı) en fazla bağımlı ülkelerden bir tanesidir. Bu durum, önümüzdeki yıllarda petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı ekonomiyi aşırı derecede savunmasız bırakmaktadır.
- Bankacılık sektörü içerisinde döviz kredilerinin ve mevduatlarının payı yüksek olup SOFAZ (Azerbaycan Devlet Petrol Fonu) desteğine ihtiyaç duymaktadır. Kötü yönetim ve yüksek yolsuzluk petrol dışı sektörün gelişimini kısıtlamakta ekonominin hırpalanmasına neden olmaktadır.
- Ekonomi, yönetsel bozukluk ve yüksek düzeyde yolsuzluk nedeniyle zarar görmekte ve petrol dışı sektörün büyümesini baskılamaktadır.

Fırsatlar:

- SOFAZ fonları, hükümetin ekonomiyi çeşitlendirme (petrolden uzaklaştırma) planlarını destekleyebilir.
- Azerbaycan'ın Hazar Denizi'ndeki stratejik pozisyonu Çin'in Kuşak-Yol Girişimi yatırımlarından faydalanacağını göstermektedir.

Tehditler:

- Uluslararası Azerbaycan Bankası'nın yeniden yapılanmasına karşın bankacılık sektörünün geri kalanı zayıf görünümde olup ek sermayeye ihtiyaçları olabilir. Petrol üretimi ise uzun dönemde düşüş eğilimindedir ayrıca, ekonomiyi çeşitlendirme çabaları ise sınırlı seyretmektedir. Bu durum, potansiyel ekonomik üretimi üzerinde aşağı yönde baskı oluşturmaktadır.

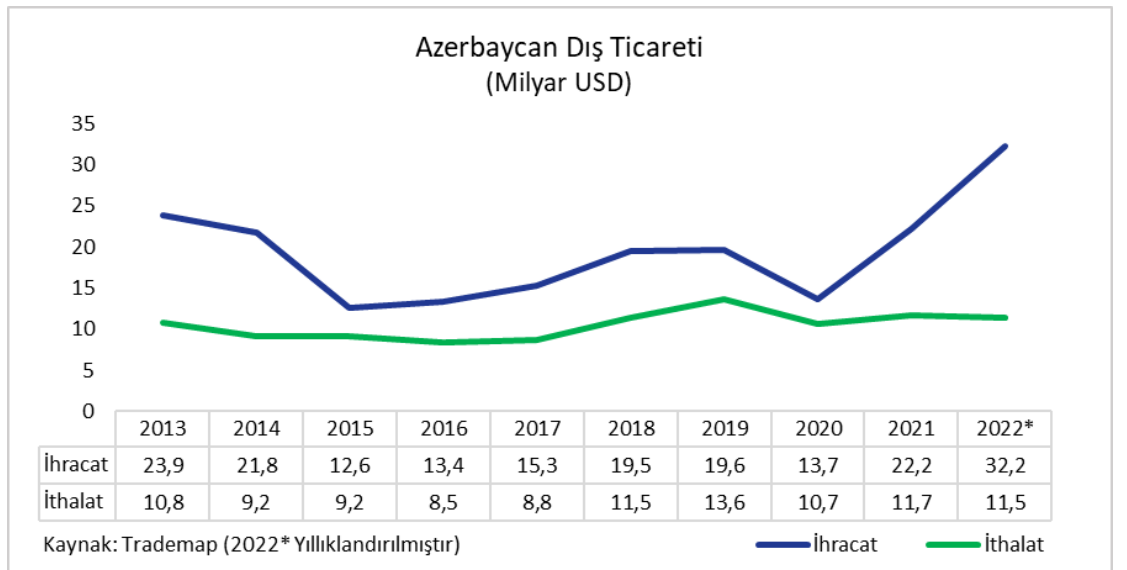
6. DIŞ TİCARETİ

Azerbaycan dış ticareti petrol ihracatının etkisiyle fazla vermektedir. 2013 yılında 35 milyar USD seviyesinde gerçekleşen dış ticaret hacmi takip eden beŐ yılda bu seviyenin altında kalmıŐtır. 2018 yılında hem ihracatın hem de ithalatın %30 civarında yükselmesiyle dış ticaret hacmi 6,8 milyar USD artarak yaklaşık 31 milyar USD olarak gerekleŐmiŐtır. 2020 yılında ise ihracat bir önceki yıla göre %30 ithalat ise %22 azalmıŐ, dış ticaret hacmi de 24 milyar USD civarına gerilemiştir.

2021 yılında, ihracat bir önceki yıla kıyasla %62 artarak 22,2 milyar USD'ye ithalat ise aynı dönemde %9 artarak 11,7 milyar USD'ye yükselmiştir. Böylece dış ticaret hacmi 2013 yılından sonra ilk kez 34 milyar USD civarına yükselmiştir. Azerbaycan bu yılda yıllık ortalama 10 milyar USD dış ticaret fazlası gerekleŐirmiŐtir.

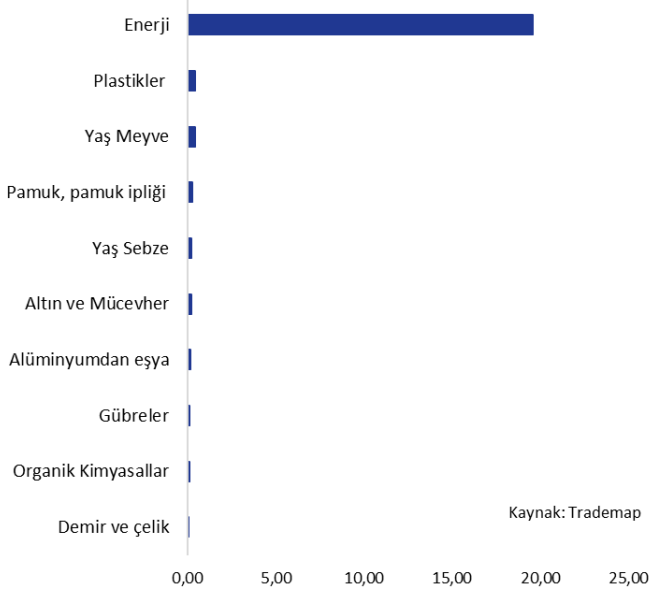
2022 yılının Ocak-Haziran döneminde, Azerbaycan ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %126 artarak 18,9 milyar USD'ye yükselmiştir. İhracatın 17,4 milyar USD'si, baŐka bir deyiŐle %93' petrol ve gaz sektöründen saėlanmıŐtır. İthalat ise aynı dönemde %22 artarak 5,8 milyar USD'ye yükselmiştir.

2021 verilerine göre, enerji sektörü Azerbaycan ihracatının %88'ini oluşturmaktadır. İthalatta ise, makinalar, otomotiv, elektrikli cihazlar ve eczacılık ürünleri ne çıkan sektörler olup sırasıyla ithalatın %15, %9 %8 ve %4'ünü oluşturmaktadır.

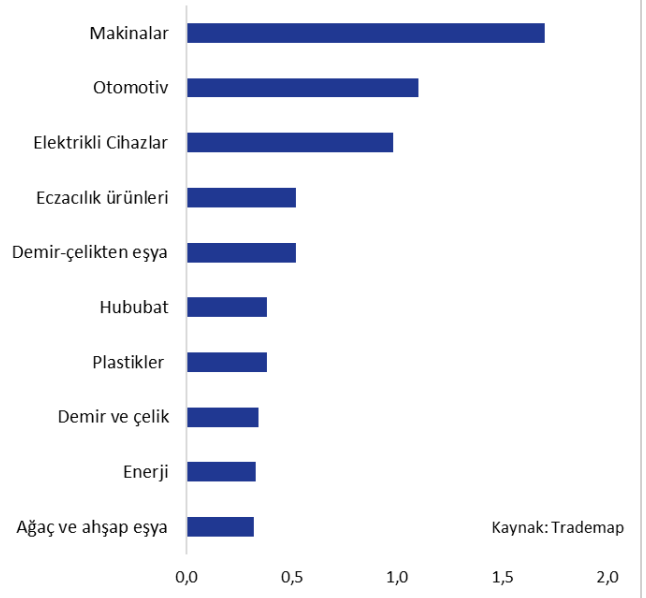

Azerbaycan İhracatı
(2021, Milyar USD)

Azerbaycan İthalatı
(2021, Milyar USD)

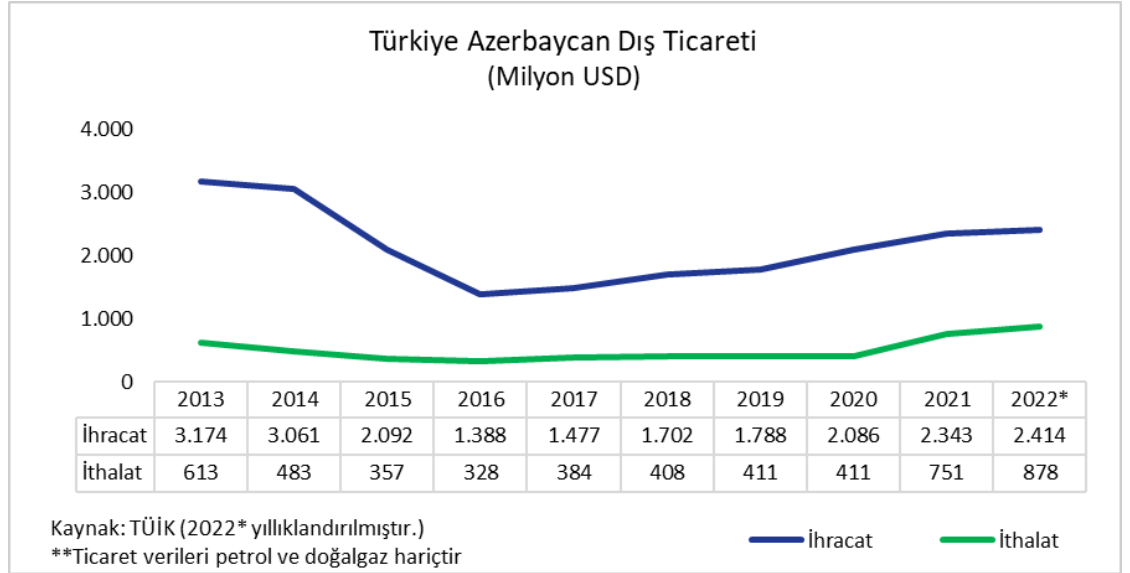

7. TÜRKİYE- AZERBAYCAN TİCARETİ

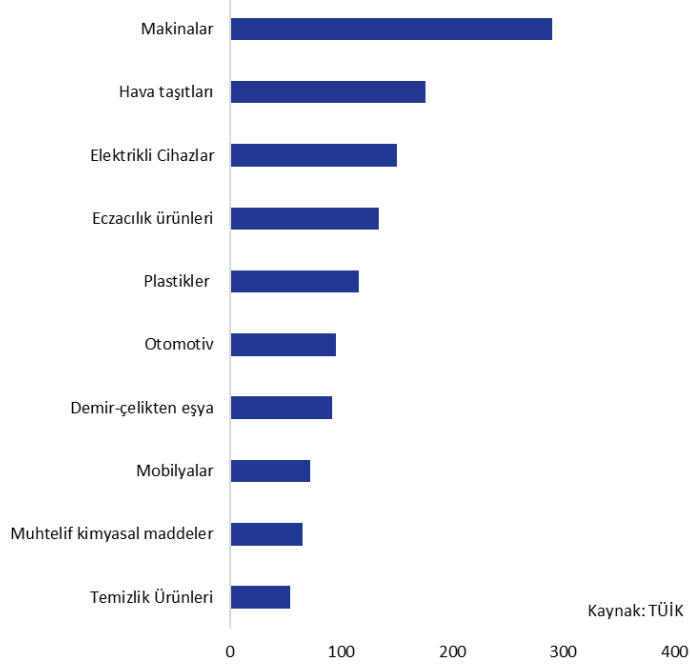
Türkiye Azerbaycan ile dış ticaretinde net ihracatçıdır. 2013-2014 döneminde 3 milyar USD'nin üzerinde gerçekleşen ihracat sonraki yıllarda 2 milyar USD'nin altına gerilemiş, 2016 yılında 1,3 milyar USD ile en düşük seviyeyi görmüştür. 2020 yılında pandemiye rağmen 2 milyar USD ihracat ve 411 milyon USD ithalat gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında ise, ihracat bir önceki yıla kıyasla %12 artarak 2,3 milyar USD'ye ithalat ise %83 artarak 751 milyon USD'ye yükselmiştir. Böylece, dış ticaret hacmi 3 milyar USD seviyesine ulaşırken, Azerbaycana karşı verilen dış ticaret fazlası bir önceki yıla göre düşerek 1,5 milyar USD'ye gerilemiştir.

2022 yılının Ocak-Ağustos döneminde Azerbaycan'a olan ihracat %4,7 artarak 1,5 milyar USD'ye; ithalat ise aynı dönemde %28,7 artarak 570 milyon USD'ye yükselmiştir.

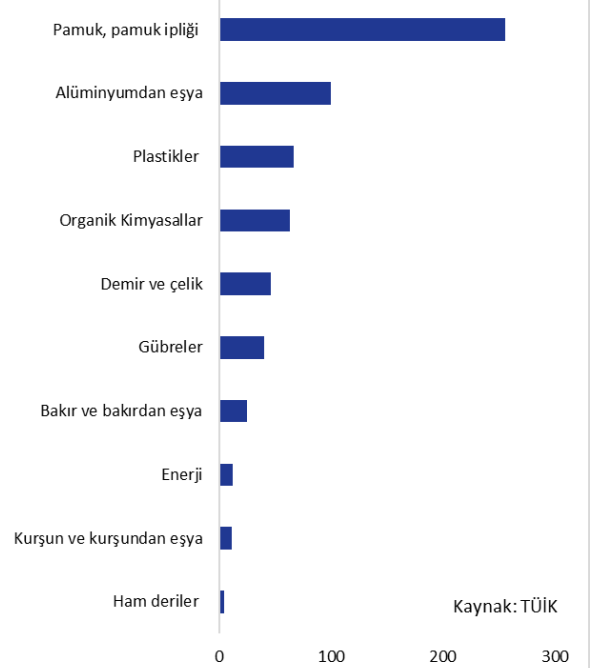
2021 verilerine göre, Azerbaycan'a olan ihracatta makinalar, hava taşıtları, elektrikli cihazlar sektörleri öne çıkmakta olup ülkeye olan ihracatın %30'unu oluşturmaktadır. İthalatta ise, pamuk-pamuk ipliği ülkeden olan ithalatın %62'sini, alüminyumdan eşya ise %24'ünü oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı
(2021, Milyon USD, ÖTS)

Türkiye'nin Azerbaycan'dan İthalatı
(2021, Milyon USD, ÖTS)

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

[Twitter](#) [Instagram](#) [LinkedIn](#) [YouTube](#) [Facebook](#) /deikiletisim | www.deik.org.tr